

ירושלים, י"ג בכסלו תשס"ט

10 בדצמבר, 2008

חוזר מס' ח-06-2240

(10105.doc)

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: גילוי בדבר חשיפות למדינות זרות

(הוראות הדיווח לציבור)

מבוא

1. לאחרונה גדל הצורך בגילוי לחשיפות למדינות זרות של תאגידים בנקאיים, כדי לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים להבין טוב יותר את החשיפות של התאגידים הבנקאיים לסיכונים הנובעים מפעילותם במדינות זרות.
2. הגילוי בדבר חשיפות למדינות זרות מקבל משנה חשיבות, נוכח הדרישה לגילוי בנושא זה בנדבך 3 בדבר "משמעת שוק" בבאזל II (ראה שם בטבלה 4, סעיף (c)).
3. לאחר התייעצות עם ועדת הקשר של לשכת רואי חשבון בישראל עם המפקח על הבנקים, ועם הועדה המייעצת לענייני בנקאות, תיקנתי את הוראות הדיווח לציבור, כמפורט להלן.

תיקונים להוראות הדיווח לציבור

4. בהוראות הדיווח לציבור בדבר "סקירת ההנהלה", הוראות תוספת ז' בדבר "סיכון אשראי על בסיס מאוחד לפי אזור גיאוגרפי של סיכון סופי" (עמוד 5.3-640) תוחלפנה בהוראות תוספת ז' (החדשה) בדבר "חשיפות למדינות זרות".
- מתכונת הדיווח (בעמוד 27-640) ורשימת התוספות (בעמוד 6-640) יתוקנו בהתאם.

דברי הסבר

התיקון להוראות מחיל על תאגידים בנקאיים את דרישות הגילוי שחלות על תאגידים בנקאיים בארה"ב בנושא חשיפות למדינות זרות.

התאמות עיקריות שבוצעו בהוראה לעומת ההוראות בארה"ב

5. הגילוי הנדרש בהוראה זו בדבר "חשיפות למדינות זרות" מבוסס בעיקרו על הגילוי שנדרש מתאגידים בנקאיים בארה"ב בנושא זה:

5.1. הוראות ה-SEC בדבר גילוי לציבור בנושא הנדון (Bank Holding : Industry guide 3 - Foreign Outstandings - III.c.3 - Company) - קובעות דרישות דיווח לציבור בדבר

"יתרות מעבר לגבול" (Cross-Border Outstandings) ואינן קובעות מתכונת גילוי, למעט מתכונת גילוי על חשיפה למדינות עם בעיות נזילות.

5.2. הוראות ה-FFIEC קובעות דרישות דיווח ומתכונת גילוי לרשויות הפיקוח בדבר חשיפות למדינות זרות (Country Exposure) בשתי מתכונות: מתכונת דוח 009a גלויה לציבור ומתכונת דוח 009 חסויה מהציבור. הגילוי שנדרש בהוראה זו מתבסס על מתכונת הדיווח הגלויה לציבור.

לפי הוראות ה-FFIEC הדיווח הגלוי לציבור על חשיפה למדינה זרה כולל גילוי על סוגי החשיפות הבאים: "חשיפות מאזניות מעבר לגבול (Cross-Border Claims) בניכוי שווי הוגן של מכשירים נגזרים", "חשיפות מאזניות מעבר לגבול למכשירים נגזרים" ו"חשיפות מאזניות של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים" (Net Foreign-office claims on local residents).

6. מפורטות להלן ההתאמות העיקריות שבוצעו כדי לשלב את הגילוי שנדרש בארה"ב בהוראות הדיווח לציבור:

6.1. גילוי נפרד על התחייבויות של שלוחות בחו"ל - בשונה ממתכונת הדוח לרשויות הפיקוח הגלוי לציבור בארה"ב, ולאור הגילוי המקובל בדוחות לציבור של חלק מהתאגידים הבנקאיים בארה"ב, בהוראה נדרש לתת גילוי נפרד על סכום ההתחייבויות שנוכה מסכום החשיפות המאזניות של שלוחות חו"ל לתושבים מקומיים.

6.2. חובות בעייתיים ומדינות שסובלות מבעיות נזילות – בהוראה אומצו דרישות הגילוי של ה-SEC לגבי חובות בעייתיים ולגבי מדינות שסובלות מבעיות נזילות, תוך התאמה לדרישות הגילוי הקיימות על פי הוראותינו בהתייחס לחובות בעייתיים ולארגון מחדש של חוב בעייתי.

הערה: עם תחילת יישום ההוראה בנושא חובות פגומים והפרשה להפסדי אשראי נשקול מחדש את מתכונת הגילוי בנושא זה.

6.3. התקשרויות וערבויות -

הסכומים שניתן להם גילוי יקבעו בעקביות לגילוי על פריטים חוץ מאזניים שנקבע בהוראותינו האחרות (כגון לעניין הגילוי על ענפי משק ואשראי לפי גודל לווח).

6.4. גילוי על חשיפה מאזנית מעבר לגבול בגין מכשירים נגזרים -

6.4.1. בדיווח לפיקוח בארה"ב, במתכונת הגלויה לציבור, ניתן גילוי נפרד לחשיפה לנגזרים הכלולה בחשיפה מעבר לגבול, וניתן גילוי לחשיפת משרדים במדינה זרה לתושבים מקומיים כולל נגזרים. מכשירים נגזרים מוצגים לפי שוויים ההוגן (קרי, לפי היתרה המאזנית, ללא השפעה חוץ מאזנית נוספת).

6.4.2. להבנתנו, מהשוואה בין הדיווח לפיקוח הגלוי לציבור (009a) של Citigroup ו-JPMorgan לבין הגילוי שניתן בדוח השנתי, עולה כי שני הבנקים כללו בדוח השנתי את החשיפה המאזנית לנגזרים בחשיפה מאזנית מעבר לגבול ובחשיפה מאזנית של משרד במדינה זרה לתושבים מקומיים. גישה זו אומצה בהוראה.

- 6.5 נגזרי אשראי -
- 6.5.1 הוראות ה-FFIEC קובעות לנגזרי אשראי העומדים בתנאים מסוימים טיפול דומה לטיפול בערבויות. מסקירת הדוחות הכספיים השנתיים של הבנקים שלעיל, עולה כי בנק JPMorgan כלל ביתרת החשיפה בגין ההתקשרויות את יתרת החשיפה לנגזרי אשראי, בשאר הבנקים לא נכללה התייחסות לנושא.
- 6.5.2 בהוראה אומצה הגישה, לפיה הטיפול בנגזרי אשראי יהיה דומה לטיפול בערבויות בהתאם להוראותינו האחרות (כגון לעניין הגילוי על ענפי משק ולוה בודד).
- 6.6 ענף הספנות –
- בהוראות ה-FFIEC קיימות הנחיות מיוחדות המתייחסות לענף הספנות. הנחיות אלו לא נכללו בהוראה.
- 6.7 התאמות לשווי הוגן בגין השקעות באגרות חוב זמינות למכירה -
- 6.7.1 לפי הוראות ה-FFIEC "סכום החשיפה" בגין השקעות באג"ח זמינות למכירה, אינו כולל את ההתאמות לשווי הוגן ויוצג בעלות מופחתת.
- 6.7.2 בהוראה לא אומצה ההוראה של ה-FFIEC בנושא זה, על מנת ליצור אחידות עם יתר דרישות הגילוי בדוח השנתי העוסקות בסיכון אשראי, בהן מוצגות האג"ח לפי היתרה המאזנית, קרי, כולל ההתאמות לשווי הוגן.
- 6.8 ביטחונות -
- בהתאם להוראות ה-FFIEC יש להציג סכום חשיפה המכוסה בביטחון אשר מוחזק וניתן למימוש (held and realizable) מחוץ למדינת התושבות של החייב, תוך הצגתו בסקטור המתאים, כמפורט להלן:
- 6.8.1 ביטחון נייר ערך - מדינת התושבות והסקטור של נייר ערך יקבעו לפי מדינת תושבות והסקטור של המנפיק.
- 6.8.2 עסקאות מכר חוזר (Resale agreements) והסדרים פיננסיים אחרים דומים – החשיפה בגין עסקאות מכר חוזר והסדרים פיננסיים אחרים דומים תסווג כחשיפה למדינת הצד הנגדי לעסקה, לפי הסקטור של הצד הנגדי לעסקה, מבלי להתחשב בביטחון¹.
- 6.8.3 ביטחון שאינו נייר ערך - מדינת התושבות והסקטור של הצד "הערב" יקבעו לפי מדינת התושבות והסקטור של המוסד שמחזיק את הביטחון.

¹ בגרסה הקודמת של הוראות ה-FFIEC היה צריך להציג עסקאות כאמור בהתחשב בביטחון. בדברי ההסבר (<http://EDOKET.ACCESS.GPO.GOV/2005/05-7762.HTM>) לשינוי צוין כי השינוי נועד להקטין את העומס על המדווחים ויהיה עקבי לאופן ניהול הסיכונים של בנקים רבים.

בהוראה אומצו הוראות ה-FFIEC בנושאים אלה, למעט לגבי האמור בסעיף 6.8.2 לעיל. להבנתנו, הצגת החשיפה בגין עסקאות מכר חוזר כחשיפה למדינת הצד הנגדי, עקבית פחות עם גישה לפיה יש לדווח לפי מיקום הסיכון הסופי, קרי בהתאם לבטחון.

6.9 הגילוי על חשיפה למדינות הפחות מפותחות (LDC)-

6.9.1 בהוראות ה-SEC והוראות ה-FFIEC אין דרישה למתן גילוי על חשיפה למדינות זרות הפחות מפותחות (מדינות LDC) כהגדרתן בהוראה 315 להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים": "ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית".

6.9.2 מסקירת הדוחות הכספיים של הבנקים לשנת 2007 כאמור לעיל, עולה כי Bank Of America ו-JPMorgan נתנו גילוי לחשיפה למדינות שהוגדרו, בהתאם לשיקול דעת ההנהלה, כמדינות בעלות סיכון גבוה.

6.9.3 לשם האחידות, בהוראה אומצה הפרקטיקה הנהוגה בארה"ב ונדרש גילוי על חשיפה למדינות הפחות מפותחות (כהגדרתם בנספח ג' להוראות ניהול בנקאי תקין 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים", להלן-"הוראה 315"), גם כאשר סכום החשיפה להן אינו עולה על 1% מסך הנכסים או על 20% מההון, לפי הנמוך. הגילוי האמור יינתן לסכום החשיפות המצרפי במתכונת הזזה לגילוי על חשיפות לשאר המדינות.

הערה: בעתיד, עם אימוץ באזל II והתאמת הוראה 315 להוראות הדיווח לציבור בדבר חובות פגומים והפרשה להפסדי אשראי, נשקול האם ראוי לעדכן הגדרה זו.

6.10 מבחני מהותיות -

6.10.1 הוראות ה-FFIEC מוסיפות למבחן הכמותי שנקבע בהוראות ה-SEC לגילוי על מדינה (1% מסך הנכסים), את מבחן 20% מההון, לפי הנמוך. יתר על כן, לפי הוראות ה-SEC גילוי נתונים על "מדינות עם סיכונים נזילות" ו"התקשרויות" (חשיפות חוץ מאזניות) כפוף גם הוא למהותיות.

6.10.2 בהוראה אומץ המבחן הכמותי של ה-FFIEC וכן העיקרון כי מרגע שחשיפה למדינה מוגדרת כמהותית בהתאם למבחן הכמותי שלעיל, יינתן לגביה דיווח מלא שיכלול בין היתר, דיווח לגבי "מדינות עם סיכונים נזילות" ו"התקשרויות", ללא מבחני מהותיות נוספים בדבר פירוט רכיבי החשיפה.

6.10.3 יש לציין שכל הבנקים בארה"ב שדוחותיהם נסקרו החמירו ונתנו גילוי גם על החשיפות העולות על 0.75% מסך הנכסים.

תחולה

7. הוראה זו תחול על כל תאגיד בנקאי ועל כל חברת כרטיסי אשראי (להלן – "חכ"א").

תחילה

8. הוראה זו תחול על הדוח השנתי לציבור לשנת 2008 ועל דוחות רבעוניים ושנתיים שיפורסמו לאחר מכן.
9. תאגיד בנקאי או חכ"א המתקשים ביישום הוראה זו יפנו אל מר ע. גליל מיחידת דוחות כספיים לקבלת הנחיות ספציפיות.

הוראות מעבר לשנת 2008 (ייכללו בחוזר נפרד שייוחד לנושא "הוראות מעבר לשנת 2008")

10. **חשיפה למדינות זרות –**
- 10.1. תאגיד בנקאי וחכ"א רשאים לא לתת גילוי למספרי השוואה, לגבי דרישות גילוי שנוספו להוראות הדיווח לציבור כתוצאה מהוראה זו.
- 10.2. ביישום דרישות הגילוי בחלק א' של תוספת ז' (עמוד 27-640) לגבי השורות "אחרות", "סה"כ חשיפות למדינות זרות", ו- "סה"כ חשיפות למדינות LDC", תאגיד בנקאי וחכ"א רשאים לתת גילוי רק למידע שנכלל בעמודות (7) עד (10) לחלק זה.
- 10.3. תאגיד בנקאי וחכ"א רשאים להציג על בסיס סיכון סופי, רק חשיפות בגין חייבים שהחשיפה המאזנית שלהם, עולה על 0.025% מסך הנכסים או על 0.5% מסך ההון, לפי הנמוך. חשיפות בגין חייבים אחרים ידווחו לפי מקום התושבות של החייב, מבלי להביא בחשבון השפעה של חיזוקי אשראי. יינתן גילוי לאמור לעיל.
- 10.4. חכ"א רשאית שלא לתת גילוי על חשיפות למדינות זרות אם אין לה חשיפה מהותית למדינות זרות.
11. **חשיפה לשינויים בשיעורי ריבית –**
- 11.1. תאגיד בנקאי רשאי להמשיך ולהציג בדוח לשנת 2008 את תוספת ד' לסקירת ההנהלה בדבר "חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית" ואת ביאור 17 בדבר "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון" לפי הוראות הדיווח לציבור שחלו על הדוח לשנת 2007.
- 11.2. תאגיד בנקאי רשאי להציג בדוחות רבעוניים בשנת 2009 את תוספת ב' לסקירת ההנהלה הרבעונית בדבר "חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית" לפי המתכונת שנקבעה בחוזר מס' ח-2229-06 מיום 18.3.08, בדבר "דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ושל חברת כרטיסי אשראי".
- מובהר כי:
- 11.3. אין באמור לעיל כדי לפטור את התאגיד הבנקאי מלתת גילוי בדוח לשנת 2008, ובדוחות הרבעוניים בשנת 2009, למידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפה לשינויים בשיעורי ריבית שנדרש לפי חלקים אחרים להוראות הדיווח לציבור.
- 11.4. למען הסר ספק, מובהר כי תאגיד בנקאי יציג החל מהדוח לשנת 2009 את תוספת ד' לסקירת ההנהלה, בדבר "חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית", לפי הנדרש בהוראות הדיווח לציבור (ראה עמודים 4.3-2.1-640 ו- 640-16.2-16.6 להוראות הדיווח לציבור).

11.5. תאגיד בנקאי שהשתמש בהוראת המעבר שצוינה לעיל, רשאי להציג בתוספת ד' בסקירת ההנהלה בדוח לשנת 2009, ובתוספת ב' בסקירת ההנהלה בדוחות הרבעוניים בשנת 2010, את מספרי ההשוואה, המתייחסים לתקופות בשנים קודמות, באותו אופן שבו הם הוצגו בשנים אלו.

עדכון הקובץ

12. מצורפים להלן דפי עדכון לקובץ הוראות הדיווח לציבור.

להכניס עמוד	להוציא עמוד
* (3/08) [4] 640-5.2	(3/08) [4] 640-5.2
(12/08) [3] 640-5.3-5.8	(9/02) [2] 640-5.3
(12/08) [13] 640-6	(11/00) [12] 640-6
* (3/08) [14] 640-26	(3/08) [14] 640-26
(12/08) [11] 640-27-27.1	(12/04) [10] 640-27
* (6/08) [4] 680-3.1	(6/08) [4] 680-3.1
(12/08) [3] 680-3.2	(3/08) [2] 680-3.2
(12/08) [12] 680-6	(3/08) [11] 680-6
* (3/08) [14] 680-7	(3/08) [14] 680-7
* (2/08) [2] 680-10.2	(2/08) [2] 680-10.2
(12/08) [1] 680-10.2.1-10.2.2	---
* (3/08) [1] 680-10.3	(3/08) [1] 680-10.3
(12/08) [2] 691C-1	(3/08) [1] 691C-1
* (3/08) [1] 691C-2	(3/08) [1] 691C-2
(12/08) [1] 691C-16.1	---
* (3/08) [2] 691G-3	(3/08) [2] 691G-3
(12/08) [4] 691G-4	(3/08) [3] 691G-4
(12/08) [2] 691G-4.1	(3/08) [1] 691G-4.1
* (3/08) [4] 691G-5	(3/08) [4] 691G-5
(12/08) [1] 699-59	(12/08) [1] 699-59

* עמוד זה הודפס מחדש בעקבות המעבר להדפסה דו-צדדית. ההדפסה בעדכון זה זהה לנוסח הקיים.

בכבוד רב,

רוני חזקיהו

המפקח על הבנקים